

TRACY BORMAN

ANNE BOLEYN și ELISABETA I

Cum au schimbat mama și fiica istoria Angliei

CORINT ISTORIE

Capitolul 1
„Încătușat cu lanțuri de aur”

Spre deosebire de multe alte familii importante din Anglia de pe vremea dinastiei Tudor, familia Boleyn nu se putea lăuda nici cu sânge regal, nici cu o ascendență aristocratică. Probabil că proveneau din nordul Franței, fiind una dintre numeroasele familii normande care s-au stabilit în Anglia după cucerirea din 1066.

Prima atestare cunoscută a familiei Boleyn se găsește într-un act de proprietate din anul 1188 referitor la un mic teren situat în apropierea orașului Norwich. Familia Boleyn a rămas în Norfolk în următoarele trei secole și s-a stabilit în prosperul sat Salle, aflat la 30 de kilometri nord-vest de Norwich, a cărui prosperitate se datora, în mare parte, comerțului cu lână. Lucrând ca fermieri arendași, până în anii 1400 deveniseră suficient de renumiți încât să aibă o plăcuță comemorativă somptuoasă din alamă în biserica locală St Peter and Paul[2]. Plăcuța fusese comandată de Geoffrey Boleyn (c. 1380–1440), al cărui fiu – care-i purta numele și era pălărier – pusese bazele averii familiei. În 1454, tânărul Geoffrey a devenit maestru al Venerabilei companii a negustorilor de stofe și a fost ales primar al Londrei trei ani mai târziu. Pentru a-și demonstra prestigiul, a achiziționat mai multe proprietăți, printre

care conacele din Blickling, în nordul comitatului Norfolk, și Hever, în Kent. Până în 1451, devenise atât de bogat, încât i-a împrumutat bani regelui Henric al VI-lea pentru o expediție în Franța[3].

William, cel mai tânăr dintre fiii lui Geoffrey, a moștenit caracterul ambițios al tatălui său. Fiul a continuat să extindă diversele afaceri comerciale ale tatălui, dar, pe lângă aceasta, a obținut și o dregătorie în serviciul regelui Richard al III-lea, care l-a numit cavaler al Ordinului Bath, cu ocazia încoronării sale din 1483. William a încheiat și o căsătorie extrem de avantajoasă cu Margaret Butler, fiica și unul din cei doi moștenitori ai celui de-al șaptelea conte de Ormond, un nobil irlandez de seamă. Cu acea abilitate care a caracterizat ascensiunea familiei Boleyn la putere, atunci când Richard a fost învins de Henric Tudor în bătălia de la Bosworth din 1485, frații Boleyn s-au grăbit să-și declare loialitatea față de noul rege. În tensionații primi ani ai dinastiei, în timpul cărora a fost tracasat de comploturi și de pretendenți la tron, Henric al VII-lea i-a încredințat lui William Boleyn misiunea de a da alarma în cazul unui atac asupra coastei de est a Angliei. Ulterior, Boleyn a fost numit mare șerif al comitatelor Norfolk, Suffolk și Kent.

Cu privirile ațintite spre viitor, William a investit masiv în educația fiului său celui mai mare (și moștenitorul lui), Thomas. La vârsta de aproximativ opt ani, când familia Tudor a ajuns la putere, Thomas vorbea fluent latina și franceza, limbile diplomației și ale curții, devenind ulterior un tânăr fermecător și cultivat. Și-a dovedit și vitejia militară, contribuind la înfrângerea rebelilor din Cornish în 1497, când avea aproximativ 20 de ani. Câștigând rapid favoarea regelui, Thomas Boleyn a fost unul dintre oaspeții de la nunta fiului celui mare al lui Henric al VII-lea, Arthur, cu Caterina de Aragon, în 1501.

Arthur a murit câteva luni mai târziu, ceea ce însemna că regele mai avea un singur fiu în viață, pe prințul Henric, în vârstă de 10 ani. În vara anului 1503, Thomas Boleyn a însoțit-o pe Margareta, fiica cea mare a lui Henric al VII-lea, în Scoția, la căsătoria acesteia cu Iacob al IV-lea – o uniune care a legat pentru prima dată casele Tudor și Stuart, ceea ce va avea implicații de mare importanță pentru succesorii lui Henric. Boleyn s-a comportat atât de bine, încât i s-au încredințat și alte misiuni diplomatice importante.

În 1505, la moartea tatălui său, Thomas a devenit capul familiei Boleyn, ducând-o la apogeul puterii și prestigiului. În aprilie 1509, când Henric al VII-lea a murit, a urcat pe tron fiul său în vârstă de 17 ani, iar Thomas s-a grăbit să câștige favoarea noului rege. A fost numit Cavaler al Ordinului Jartierei (cel mai înalt ordin cavaleresc) și cavaler de onoare în cercul restrâns al lui Henric al VIII-lea, Camera Privată. Ajuns la vârsta de 30 și ceva de ani, Thomas Boleyn era aproape de două ori mai în vârstă decât Henric și favoriții săi zburdalnici, dar era foarte simpatic, iar cunoștințele lui despre cai, despre câini de vânătoare și despre jocul de popice îl făceau un tovarăș irezistibil pentru un tânăr rege mai preocupat de activitățile sportive decât de guvernare. Ca majoritatea colegilor săi curteni, Thomas era atât de ambițios să promoveze, încât era încântat să-și dedice viața serviciului regal – sau, așa cum spunea poetul Thomas Wyatt, să fie „încătușat cu lanțuri de aur”[4].

În momentul urcării lui Henric al VIII-lea pe tron, Thomas Boleyn era un bărbat căsătorit, cu o familie în creștere. Se însurase cu una dintre cele mai respectate tinere de pe piața matrimonială. Elizabeth Howard era fiica cea mare a lui Thomas Howard, cel care va fi al doilea duce de Norfolk, și fusese numită în serviciul Caterinei de Aragon, văduva prințului Arthur,

cu care Henric se căsătorise la scurtă vreme după ce devenise rege. „Mi-a dăruit un copil în fiecare an", a remarcat Thomas, deși doar trei au supraviețuit până la maturitate: George, Mary și Anne[5].

Copiii familiei Boleyn au fost crescuți la Blickling Hall și în Castelul Hever, dar, în scurt timp, acesta din urmă a devenit reședința principală a familiei Boleyn, datorită apropierii de curtea regală. S-au păstrat puține detalii despre copilăria lor. Ținând seama de data intrării sale la curte, George pare să fi fost cel mai tânăr, iar Mary a fost menționată ulterior ca fiind cea mai mare dintre cele două fiice, deși există unele îndoieli în privința acestei informații[6]. Estimările privind data nașterii lui Anne variază între 1501 și 1507. Deși fiii erau cei care contau, fiicele erau utile pentru încheierea unor căsătorii avantajoase. Încă de la o vârstă fragedă, Anne și Mary au fost educate în conformitate cu standardele impuse tinerelor fete din acea vreme, care le cereau să studieze muzica, dansul, broderia și religia. De asemenea, au studiat literatura și limbile străine – acestea din urmă fiind un domeniu în care Anne a excelat. Biograful ei elisabetan, George Wyatt, i-a lăudat darurile intelectuale, iar tatăl ei a remarcat cu mândrie că era „excepțional de talentată"[7].

Lui Thomas Boleyn i s-a ivit curând ocazia perfectă de a lărgi orizontul educațional al fiicei sale, Anne. Henric al VIII-lea era un tânăr rege cu ambiții războinice îndreptate împotriva Franței, dușmana tradițională a Angliei. Pentru a-și consolida poziția, a căutat o alianță cu Maximilian, împăratul Sfântului Imperiu Roman. În 1512, Henric l-a trimis pe Thomas la Curtea Habsburgică din Brabant pentru a negocia cu fiica lui Maximilian, Margareta de Austria, care era regentă a Țărilor de Jos în numele tânărului său nepot, viitorul Carol Quintul.

Boleyn a câștigat repede încrederea și favoarea Margaretei – în așa măsură, încât a reușit să obțină nu doar un tratat, ci și un loc pentru fiica lui, Anne, în serviciul Margaretei. Curtea regentei era un centru cultural și educațional vibrant și atrăsese câteva dintre cele mai importante talente intelectuale și artistice ale epocii, printre care se afla și renumitul erudit umanist Erasmus din Rotterdam. Pentru o tânără atât de talentată precum Anne, era o oportunitate strălucită, de care a și profitat din plin.

Anne a sosit la Mechelen în vara anului 1513, când avea cel mult 12 ani. A câștigat repede simpatia Margaretei, care i-a scris lui Thomas Boleyn: „O găsesc atât de inteligentă și de plăcută pentru vârsta ei fragedă, încât îți sunt mai recunoscătoare ție pentru că mi-ai trimis-o decât îmi ești tu mie."[8] Cu ajutorul unui profesor particular desemnat de Margareta, cunoștințele de franceză ale lui Anne s-au îmbunătățit considerabil, așa cum s-a străduit să-i povestească tatălui ei într-o scrisoare pe care Thomas a păstrat-o cu drag toată viața. Din scrisoare reiese clar că tatăl intenționa ca șederea fiicei sale în Brabant să fie doar o treaptă spre o carieră la curte, după cum a remarcat chiar Anne: „Vrei să fiu o femeie cu o reputație bună atunci când voi ajunge la Curte."[9] O convinsese că este foarte important să învețe limba franceză la perfecție, astfel încât să poată conversa cu regina lui Henric al VIII-lea și cumnata Margaretei, Caterina de Aragon, care învățase și ea franceza de la Margareta.

Curtea de la Mechelen i-a cizelat lui Anne și gusturile culturale. Margareta era o colecționară pasionată de artă, iar palatele ei erau pline de capodopere ale unor artiști precum Jan van Eyck și Hieronymus Bosch. De asemenea, era o protectoare activă a muzicii și-i prefera pe compozitorii franco-flamanzi,

precum Pierre de la Rue și Johannes Ockeghem, dar atmosfera intelectuală trepidantă a fost cea care a influențat-o cel mai mult pe Anne. La curtea Margaretei se aflau câteva dintre cele mai reprezentative personalități ale Renașterii, iar ea deținea numeroase lucrări ale unor femei savante, în special ale lui Christine de Pizan.

Născută la Veneția în 1364, Christine s-a afirmat ca poetă și scriitoare la curtea lui Carol al VI-lea al Franței. Cea mai cunoscută lucrare a sa a fost *Le Livre de la Cité des Dames* („Cartea cetății doamnelor"), publicată pentru prima dată în 1405, care i-a consolidat reputația de feministă timpurie, înainte ca acest termen să fie inventat. În această lucrare, Christine de Pizan a combătut ideea larg răspândită că femeile erau inferioare bărbaților din punct de vedere intelectual și a prezentat exemple de savante și conducătoare de succes din trecut pentru a susține cauza educației feminine.

> Dacă ar fi fost ceva obișnuit ca fetițele să fie trimise la școală și să li se predea aceleași materii ca băieților, ele ar fi învățat la fel de bine și ar fi înțeles subtilitățile tuturor artelor și științelor[10].

Margareta, care era dovada vie a teoriei lui Christine, deținea cel puțin două exemplare ale lucrării *Cartea cetății doamnelor* în momentul în care Anne sosise la Mechelen. Este probabil ca Anne s-o fi citit sau cel puțin să fi discutat ideile pe care le promova, deoarece aceste idei aveau să-i caracterizeze comportamentul ca regină – și, mai târziu, și pe cel al fiicei sale, Elisabeta. De asemenea, probabil că a văzut și setul de șase tapiserii care ilustrau scene din carte, oferite Margaretei de către orașul Tournai. Anne o însoțise pe Margareta acolo

pentru a-l întâmpina pe Henric al VIII-lea, la scurt timp după asediul său victorios din august 1513.

Pentru Anne, palatul din Mechelen a reprezentat o școală de bune maniere fără egal, dar, din cauza unei schimbări în situația diplomatică, șederea ei acolo s-a încheiat brusc în vara anului 1514, când Henric al VIII-lea a renunțat la alianța cu Habsburgii în favoarea Franței. Ca parte a înțelegerii, el a promis-o pe sora lui, Maria, ca soție bătrânului rege catolic Ludovic al XII-lea.

Ambele fiice ale lui Thomas Boleyn au fost obligate să intre în suita din Franța a Mariei. Șederea lui Anne acolo a durat mai mult decât căsnicia surorii lui Henric. Ludovic a murit trei luni mai târziu, iar Maria Tudor s-a întors în Anglia, după ce s-a căsătorit în secret cu Charles Brandon, duce de Suffolk (un favorit apropiat al fratelui ei), care fusese trimis s-o însoțească acasă. Ulterior, Anne și-a transferat serviciile către Claude, tânăra consoartă a noului rege francez, Francisc I.

La fel ca la Mechelen, Anne – care probabil că acum era o tânără adolescentă – a devenit repede favorita noii sale stăpâne, care era de aceeași vârstă cu ea. În schimb, sora lui Anne, Mary, și-a câștigat o reputație dubioasă și se zvonea că ar fi fost o vreme amanta regelui Franței (se spune că regele ar fi poreclit-o „iapa engleză" și „calul de călărie"). La un moment dat, Mary Boleyn s-a întors în Anglia, unde a intrat în serviciul Caterinei de Aragon. Curând după aceea, s-a căsătorit cu William Carey, un apropiat al lui Henric al VIII-lea, și a devenit amanta regelui.

Gusturile culturale pe care Anne începuse să și le formeze la curtea Margaretei și-au găsit o expresie deplină în Franța. „Știa să cânte și să danseze perfect […] cânta la lăută și la alte instrumente", remarca poetul curții franceze, Lancelot de Carles[11].

Anne a devenit și „o excelentă cunoscătoare a limbii franceze", fiind totodată o cititoare pătimașă de literatură franceză[12]. A dezvoltat o pasiune deosebită pentru conversațiile animate – ceva prin care se deosebea de doamnele mai tăcute și mai smerite de la curte. De asemenea, avea un simț al stilului impecabil și era descrisă drept „cea mai atrăgătoare și mai fermecătoare dintre frumoasele doamne de la curtea franceză". De Carles era plin de admirație: „A devenit atât de grațioasă, încât nimeni nu ar fi crezut-o niciodată englezoaică după manierele ei, ci o franțuzoaică nativă."[13]

În anii petrecuți în Franța, cea mai puternică influență asupra lui Anne a avut-o sora lui Francisc I, Margareta de Navarra, care avea 22 de ani la sosirea lui Anne, fiind cu vreo 10 ani mai în vârstă decât ea. Margareta a fost o figură remarcabilă a Renașterii franceze. A îmbrățișat ideile religioase radicale care se răspândeau în toată Europa și a condus un grup de doamne nobile care încercau să schimbe Biserica Catolică din interior. Era ferm convinsă că oamenii de toate categoriile sociale ar trebui să aibă acces direct la cuvântul lui Dumnezeu prin traducerea scripturilor și avea legături cu reformatori de frunte, precum Jacques Lefèvre d'Etaples, Guillaume Briçonnet, episcop de Meaux, și cu poetul de curte Clément Marot, care a intrat în serviciul ei în 1519. Pe măsură ce aceste idei au început să fie tot mai mult acceptate, Margareta de Navarra a reușit să aducă texte religioase interzise prin rețeaua sa de cunoștințe reformate. De asemenea, era profund influențată de Martin Luther, teologul german ale cărui „95 de teze" – un atac virulent, formulat în 1517, la adresa abuzurilor Bisericii Romano-Catolice – au marcat începutul Reformei și au dus la excomunicarea sa de către papa Leon al X-lea în anul 1521. Mai târziu, ideile promovate de Luther – în special mântuirea numai

prin credință, și nu prin autoritatea papei și a reprezentanților săi – au devenit cunoscute sub numele de protestantism[14].

Pentru tânăra Anne, care era atât de precoce, toate acestea erau pe cât de captivante, pe atât de inspiratoare. Sir Roger Twysden, istoricul din secolul al XVII-lea care a fost autorul unei istorii a Bisericii Anglicane, i-a atribuit Margaretei meritul de a fi fost prima care a trezit și a cultivat interesul lui Anne pentru reformă, deși faptul că și fratele ei, George, a devenit reformat la maturitate sugerează că influența ar fi putut începe chiar la reședința familiei Boleyn din Hever[15]. Având în vedere că Anne se afla în plină adolescență, o perioadă în care era foarte impresionabilă, influența Margaretei probabil că fusese una profundă. Este grăitor faptul că, în anii următori, multe dintre textele reformate pe care Anne le-a citit și le-a comandat erau în franceză[16], iar Biblia pe care o folosea era o traducere în franceză realizată de Jacques Lefèvre d'Etaples. Traducerile ofereau acces oamenilor obișnuiți la Cuvântul lui Dumnezeu, iar acesta a fost un demers pe care Anne l-a susținut cu dăruire în anii următori. Deși ar fi atât anacronic, cât și inexact s-o descriem drept protestantă (era o adeptă a Reformei, dar căuta să schimbe Biserica din interior), Anne cunoștea foarte bine teologia luterană și a îmbrățișat ideea mântuirii prin credință.

Noua prietenă a lui Anne era autoarea multor scrieri, inclusiv a lucrării *Le miroir de l'âme pécheresse* („Oglinda sufletului păcătos"). În acest poem, incestul reprezenta una dintre temele dominante, ceea ce i-a șocat pe contemporani, mai ales că Margareta era cunoscută pentru dragostea pe care i-o purta fratelui ei. Scrierile ei au pătruns dincolo de fațada poleită a amorurilor de curte și au expus pericolele violenței sexuale, ale trădării și înșelătoriei. Anne a asimilat lecțiile Margaretei cu toată râvna unei tinere eleve precoce. Margareta era dovada

vie a faptului că o femeie putea să-și exprime deschis opiniile și să-și exercite autoritatea în toate sferele vieții, în loc să fie umila supusă a bărbaților. Anne n-a uitat niciodată această experiență, iar 20 de ani mai târziu, când a devenit regina Angliei, i-a scris fostei sale îndrumătoare pe un ton plin de afecțiune și de admirație, pe care nu l-a folosit niciodată față de vreuna dintre celelalte cunoștințe ale ei – nici față de rege.

Mama Margaretei, Louise de Savoia, era altă forță dominantă la curtea franceză. Potrivit unei surse contemporane, ea „pretindea că se ocupă de toate" în numele fiului ei, Francisc I[17]. Era o lume în care femeile își exercitau puterea cu abilitate și eficacitate, contrazicând concepția convențională conform căreia reprezentau sexul slab și erau supuse în totalitate voinței soților, taților și fraților lor. Acest lucru i-a oferit tinerei Anne Boleyn o viziune asupra lumii complet diferită de cea a majorității contemporanelor sale din Anglia, viziune care avea să-i influențeze profund domnia din postura de regină.

O descoperire recentă oferă indicii despre statutul de care s-a bucurat Anne la curtea franceză. Un jilț rafinat, asemănător unui tron, realizat din lemn de nuc, a fost achiziționat la licitație în 2022 de un specialist în antichități din perioada dinastiei Tudor. Decorațiunile sculptate în mod complex, cu trandafirul dinastiei împletit în jurul delfinilor Franței, simbolizează uniunea dintre cele două țări – probabil că este vorba de Tratatul de Pace Eternă din 1518, care a promis-o în căsătorie pe fiica lui Henric al VIII-lea, Maria, fiului celui mai mic al lui Francisc I și al reginei Claude. În centrul ornamentului se află inițialele „AB", surprinzător de asemănătoare cu cele găsite la Hampton Court și în alte locuri asociate cu Anne. Alt indiciu privind identitatea proprietarului este prezența unor „persoane care trag cu urechea" în apropierea locului unde ar

fi trebuit să se afle urechile celui care ședea pe scaun (poate o aluzie la rolul lui Anne ca interpretă la curtea franceză). În calitate de ambasador în Franța, tatăl lui Anne a jucat un rol esențial în negocierea acestei alianțe și probabil că a fost prezent la ceremoniile și festivitățile care au însoțit-o. Iată un bărbat mândru de familia sa, care nu rata niciodată ocazia de a-și propulsa copiii în luminile scenei. Dacă fiica lui, Anne, ar fi stat pe un scaun de o asemenea prestanță și prestigiu, ar fi fost imposibil să n-o remarci. Poate că fusese comandat chiar de Thomas însuși sau poate că fusese un dar din partea lui Claude sau a Margaretei[18]. În orice caz, jilțul este o dovadă a poziției sale înalte în serviciul reginei Franței.

Șederea lui Anne în Franța s-a încheiat brusc în 1521, când o schimbare a situației diplomatice a determinat rechemarea ei în Anglia. Mai exista încă un motiv: unchiul ei, Thomas Howard, viitorul al treilea duce de Norfolk, dorea s-o mărite cu un membru al familiei irlandeze Butler, care contesta dreptul familiei Boleyn asupra comitatului Ormond. Căsătoria nu s-a mai realizat, dar Anne a atras curând o mulțime de alți pretendenți, printre care se remarcă poetul Thomas Wyatt, care împărtășea interesul ei pentru reforma religioasă, și Henry Percy, cel care va fi al șaselea conte de Northumberland. George Cavendish, un slujitor al cardinalului Thomas Wolsey, consilierul principal al lui Henric al VIII-lea, a afirmat că între Anne și Percy exista o „dragoste secretă" atât de puternică, încât cei doi plănuiau să se căsătorească[19].

Tatăl lui Anne îi asigurase fiicei lui un loc în suita Caterinei de Aragon, unde s-a alăturat surorii sale, Mary. Prima mențiune scrisă a prezenței ei acolo apare cu ocazia unei festivități la curte organizate de cardinalul Wolsey pentru Henric al VIII-lea, în marțea dinaintea Lăsatei-Secului (4 martie) din anul 1522.

Anne, aflată acum la sfârșitul adolescenței sau abia trecută de 20 de ani, a interpretat rolul „Perseverenței", rol care avea să se dovedească potrivit pentru ea în anii următori. Cronicarul Edward Hall a descris cum ea și colegele ei erau îmbrăcate în rochii de satin alb, cu numele personajului lor brodat cu aur, iar pe cap purtau „bonete de aur, cu pietre prețioase"[20]. Anne a lăsat o impresie deosebită. „Ajungând să fie instalată la Curte, a atras gândurile tuturor bărbaților spre a o hărăzi celei mai înalte și mai de preț trepte a vredniciei", consemnează George Wyatt[21].

În ochii contemporanilor, farmecul lui Anne se datora mai mult personalității sale, decât aspectului ei fizic. „Doamna Anne nu este una dintre cele mai frumoase femei din lume", remarca sarcastic ambasadorul venețian. Nu era tipul acela de frumusețe palidă la modă, atât de admirată la curtea lui Henric al VIII-lea. Tenul ei era „bronzat", „destul de măsliniu" sau „gălbui […] ca și cum ar fi suferit de icter", părul ei era negru ca pana corbului, iar sânii „nu prea crescuți". Totuși, ochii ei – „negri și frumoși" – aveau „un efect foarte puternic" asupra celor pe care-i fixa cu privirea. „Adevărul este", observa de Carles, „că puterea lor era atât de mare, încât mulți se dădeau bătuți în fața lor."[22]

Anii petrecuți în Franța îi dăduseră lui Anne un *je ne sais quoi** irezistibil. Rafinamentul și eleganța ei continentală făceau ca doamnele englezoaice cu care concura pentru a atrage atenția celor din jur să pară plicticoase și provinciale. Cânta vocal și la instrumente și dansa cu mult mai mult talent decât ele, iar postura și ținutele ei erau impresionante și unice. Până și scriitorul catolic ostil Nicholas Sander recunoștea că: „Era

* Expresie din limba franceză, însemnând în sens literal „nu știu ce", care descrie un farmec aparte al unei persoane, greu de explicat (n. red.).

întotdeauna bine îmbrăcată și în fiecare zi aducea o schimbare în moda veșmintelor sale."[23]

Anne nu iubea moda doar de dragul modei, ci considera, pe bună dreptate, că, pentru a-și juca rolul, trebuia să se îmbrace în mod corespunzător. George Wyatt a remarcat că înfățișarea lui Anne „părea mult mai impresionantă datorită farmecului ei dulce și vesel, […] sporită și de prezența ei nobilă, atât prin siluetă, cât și prin ținută, care sugera atât blândețe, cât și măreție mai mult decât se poate exprima". Deși recunoștea că putea fi „foarte îngâmfată", Wyatt conchidea: „În ceea ce privește comportamentul, manierele, ținuta și limbajul, le depășea pe toate."[24]

Nu se mai cunosc prea multe despre Anne din primii ani ai serviciului său la curte. Abia când a atras atenția regelui, acest model de rafinament francez a pus în funcțiune vârtejul bârfelor. Prima ocazie notabilă a fost altă zi de Lăsata-Secului, din 1526. În acea zi, Henric al VIII-lea a participat la un turnir, deghizat în iubit torturat, îmbrăcat cu o mantie țesută din fir de aur și argint brodată cu „inima unui bărbat într-o presă, înconjurată de flăcări" și sloganul: *Declare I dare not* [„Nu îndrăznesc să-mi mărturisesc iubirea" – n. tr.][25]. Dovada că se referea la Anne se găsește într-o scrisoare pe care i-a scris-o anul următor, în care recunoștea că era „lovit de săgeata iubirii de mai bine de un an"[26]. Relația pare să se fi dezvoltat treptat dintr-un simplu flirt de la curte, iar până la sfârșitul anului 1526, toți curtenii știau că lady Anne era cea mai recentă *inamorata* a regelui.

Totuși, această situație era cu totul diferită față de aventurile anterioare ale lui Henric, întrucât Anne s-a dovedit a fi cea mai neînduplecată dintre amantele sale. Poate că, învățând din exemplul surorii ei, Mary, care fusese repede părăsită după ce regele se plictisise de ea, Anne a refuzat să se culce cu el.

Mai mult, poate că avea ochii ațintiți asupra unui scop mult mai înalt: acela de a deveni regină. După cum susține George Wyatt, Caterina de Aragon și-a dat repede seama de ce era capabilă rivala ei și i-a spus: „Tu nu ești ca toate celelalte. Tu vei avea totul sau nimic."[27] Ideea că regele ar putea să-și părăsească soția credincioasă și iubită de popor și s-o ia în căsătorie pe fiica lui Thomas Boleyn ar fi fost de neconceput pentru majoritatea supușilor săi – și, poate, în această etapă, chiar și pentru Henric însuși. Nu era o epocă în care divorțul să fie ceva obișnuit, mai ales în rândul capetelor încoronate, dar Anne știa că el se săturase de o soție care, la 40 de ani, era cu cinci ani mai în vârstă decât el și se pare că trecuse deja de vârsta fertilității.

Anne și-a jucat cartea perfect. Posesor al unei încrederi de sine exagerată, regele nu era obișnuit să fie respins, iar din scrisorile lui a început să răzbată o nesiguranță tot mai mare, plângându-se că „încă nu sunt sigur dacă voi eșua sau dacă îmi voi găsi un loc în inima ta" și implorând-o pe Anne: „Dăruiește-mi-te, trup și suflet!"[28] I-a promis chiar că, dacă ea va fi de acord, o va face „unică amantă", privilegiu pe care nu-l acordase niciunei alte femei până atunci, dar Anne era hotărâtă să aștepte mai mult și i-a spus: „Mai degrabă mi-aș pierde viața decât cinstea. […] Nu-ți voi fi amantă."

Anne a continuat să-l manipuleze pe rege cu toată pricepere pe care o învățase la curtea franceză, oferindu-i doar atât cât era nevoie pentru a-i menține interesul și mustrându-l dacă încerca să depășească limita. Astfel, într-un moment, Henric scria cu o anticipare plină de bucurie la gândul că o va săruta pe Anne pe „sânii ei frumoși", iar în următorul se plângea cât de departe era de „soare", adăugând viclean: „Și totuși, căldura este cu atât mai mare."[29] Pentru un rege care recunoștea că scrisul i se pare „plictisitor și dureros", faptul că 17 dintre scrisorile

trimise către Anne s-au păstrat dovedește pasiunea pe care o nutrea față de ea[30].

Această tânără carismatică și rafinată, nou-sosită de la curtea franceză, nu semăna cu niciuna dintre femeile pe care le cunoscuse Henric, complet fermecat de mintea ascuțită și de vioiciunea lui Anne, precum și de încrederea ei de neclintit în sine. În plus, Anne îi mai promitea lui Henric și ceea ce-și dorea cel mai mult pe lume: un fiu. În pofida numeroaselor sarcini, Caterina de Aragon a avut un singur copil care a supraviețuit, prințesa Maria. Dinastia Tudor se afla încă la început, iar Henric era pe deplin conștient că trebuia să-i asigure viitorul cu un moștenitor de sex bărbătesc. A fost foarte încântat de fiul său nelegitim, Henry FitzRoy, născut în 1519 (rodul unei aventuri cu o doamnă de onoare pe nume Bessie Blount), ca și cum ar fi vrut să demonstreze că nu el era vinovat de faptul că nu concepuse vreun fiu, ci soția lui. Un savant contemporan, aflat în slujba regelui, a enumerat printre atracțiile exercitate de Anne faptul că era „tânără, frumoasă […] și era destul de probabil să aibă copii”[31].

Pe măsură ce obsesia lui Henric pentru Anne devenea tot mai puternică, creștea și influența ei la curte. Ambasadorul imperial Eustace Chapuys a avertizat-o pe prințesa Maria că rivala mamei sale „este persoana care conduce totul și pe care regele nu o poate controla”[32]. Un trimis venețian relata: „Acum trăiește alături de el [de rege] o tânără de neam nobil, a cărei voință este lege pentru el, deși mulți spun că are un caracter rău.”[33] Un alt vizitator la curte a fost șocat de felul în care Henric „o mângâie [pe Anne] deschis și în public, ca și cum ar fi soția lui”[34]. Anne se afla mereu în prezența regelui, mult mai des decât soția lui, iar comportamentul ei față de Caterina de Aragon devenea din ce în ce mai insolent. Anne le-a spus celorlalte doamne de

onoare că „nu-i păsa deloc de regină și ar prefera să fie spânzurată, decât să o recunoască drept stăpână”[35]. Registrele contabile ale palatului Hampton Court arată că, în iunie 1529, Anne a angajat sticlari pentru a îndepărta emblemele stăpânei sale regale de pe ferestrele apartamentelor ei. O trata cu același dispreț și pe fiica reginei Caterina, lăudându-se „că o va avea pe respectiva prințesă ca domnișoară de onoare […] sau că o va mărita cu vreun lacheu”[36]. În semn de sprijin pentru mama ei, Maria – care avea 10 ani atunci când interesul tatălui său pentru Anne a devenit evident – a început să se identifice puternic cu cauza spaniolă, alăturându-se lui Chapuys și stăpânului său imperial, Carol Quintul. De asemenea, a îmbrățișat cu fervoare credința romano-catolică a mamei sale.

Simpatia tot mai mare față de regină și resentimentele față de rivala ei, atât la curte, cât și în tot regatul, n-au avut mare efect asupra lui Henric, care a început să se gândească la ideea șocantă de a o înlătura pe Caterina, pentru a se putea însura cu doamna ei de onoare. În 1527, i-a promis lui Anne că o va lua în căsătorie, fără să știe cât de mult va trebui să lupte pentru acest lucru sau cât de tulburător va fi rezultatul. Având în vedere că Anglia făcea parte din Europa romano-catolică, regele a cerut permisiunea papei pentru anularea căsătoriei, însă acest demers a fost extrem de complicat din cauza politicii internaționale și a războiului. În mai 1527, Roma fusese jefuită de trupele loiale împăratului Sfântului Imperiu Roman, Carol Quintul, iar papa Clement al VII-lea fusese făcut prizonier în propria cetate. Caterina de Aragon era mătușa lui Carol, așadar Clement se ferea în mod firesc să-l supere, dar l-a ținut și pe Henric în expectativă, făcând gesturi de conciliere, cum ar fi trimiterea legatului său, cardinalul Campeggio, pentru audierea cazului în Anglia.

După ani lungi de negocieri tergiversate și frustrări, Anne și susținătorii ei au pledat pentru o schimbare de strategie care ar fi avut implicații de anvergură. Un grup de teologi de seamă, printre care și capelanul lui Anne, Thomas Cranmer, și un alt apropiat al ei, Hugh Latimer, au adunat o serie de dovezi din textele antice (cunoscute sub numele de *Collectanea satis copiosa* [„Culegeri suficient de bogate" – n. red.]), care susțineau ideea radicală că puterea regală era superioară celei a papei. Această idee s-a bucurat de sprijinul mai multor universități din Europa, ale căror opinii colective au fost publicate sub patronajul tatălui lui Anne în aprilie 1531. Toate acestea se potriveau cu criticile tot mai severe la adresa Bisericii Romano-Catolice, care se răspândeau în toată Europa și care aveau să devină cunoscute ulterior sub numele de Reformă.

Anne manifestase de mai mult timp interes pentru reforma religioasă, perioada din Franța – în special cea petrecută alături de Margareta de Navarra – insuflându-i dorința de a elimina abuzurile și corupția din Biserică. Una dintre cele mai cunoscute practici era vânzarea așa-numitelor „indulgențe", care – pretindea Biserica – scurtau timpul petrecut de o persoană în purgatoriu după moarte. Mănăstirile, acele simboluri uriașe ale credinței romano-catolice, au fost și ele supuse unei critici acerbe, căci multe dintre ele se îmbogățiseră din profiturile vastelor lor moșii și-și neglijau funcția caritabilă pe care ar fi trebuit s-o îndeplinească. Martirologul John Foxe a susținut că, în 1528, Anne a primit un exemplar al lucrării *Supplication for the Beggars* [„Rugăciune pentru cerșetori" – n. tr.] de la Simon Fish, exilat protestant radical și propagandist, chiar în anul în care a fost publicată. Broșura era un atac virulent la adresa abuzurilor Bisericii Romano-Catolice, pe care Fish o acuza de toate, de la lăcomie la crimă și chiar trădare. Potrivit

lui Foxe, Anne i-a arătat-o regelui, care a fost atât de impresionat, încât le-a oferit imunitate lui Fish și soției lui, pentru ca amândoi să se poată întoarce în Anglia[37].

Doi ani mai târziu, un francez pe nume Loys de Brun i-a oferit lui Anne, ca dar de Anul Nou, un tratat francez despre arta scrierii. Textul arată clar că ea era deja cunoscută pentru convingerile sale reformate, deoarece se referă la obiceiul ei de a citi cărți franceze „pentru învățarea și descoperirea căii adevărate și drepte a tuturor virtuților: traduceri aprobate din Sfintele Scripturi, pline de toate doctrinele bune, sau, în egală măsură, alte lucrări scrise de oameni erudiți, care oferă remedii salvatoare pentru această viață pământeană și mângâiere sufletului nemuritor"[38]. De asemenea, Anne a comandat un volum manuscris al *Epistolelor și Evangheliilor* de la tatăl cumnatei sale, Henry Parker, lord Morley, în care textele Scripturii erau traduse în franceză.

Inspirată de exemplul Margaretei de Navarra, femeia capabilă să-și exercite influența într-o curte dominată de bărbați, Anne a început să susțină cu fervoare reforma religioasă. John Foxe a menționat-o în fruntea unui grup de reformatori care au modelat viziunile religioase ale regelui însuși: „Atât timp cât regina Anne, Thomas Cromwell, arhiepiscopul Cranmer, magistrul Denny, doctorul Butts și alții asemenea lor se aflau în preajma lui și puteau să-l convingă, ce instrument al slavei lui Hristos a făcut mai mult bine în biserică decât el?"[39]

Anne deținea un exemplar special cu anluminuri al traducerii ilegale a Noului Testament realizat de William Tyndale, care purta cu mândrie inscripția „Anna Regina Angliæ", și lăsa o copie deschisă în apartamentele sale, pentru ca doamnele de onoare s-o poată citi. De asemenea, le-a dăruit fiecăreia o carte de rugăciuni pentru uz personal. Una dintre pietrele de temelie

ale convingerilor reformate era că Biblia trebuie tradusă în engleză, astfel încât toată lumea să aibă acces direct la Cuvântul Domnului. Una dintre cărțile de rugăciuni ale lui Anne, care a supraviețuit până în secolul al XIX-lea, susținea cu tărie că, de prea mulți ani, oamenii fuseseră „oprimați de tirania adversarului vostru de la Roma […] și ținuți sub controlul strâns al limbii latine", și se referea la Henric numindu-l „puterea voastră supremă, prințul nostru"[40]. Astfel de idei erau profund subversive și fuseseră anterior limitate în mare parte la cercurile academice, dar, datorită poziției înalte a lui Anne, acum începuseră să circula la curte și în societatea laică de nivel superior.

Ideea că papa era un tiran a fost exprimată cu cea mai mare forță în controversata lucrare a lui Tyndale, *The Obedience of a Christian Man* [„Ascultarea unui creștin" – n. tr.]. Pe lângă argumentul că oamenii ar trebui să-l cunoască pe Dumnezeu prin Sfintele Scripturi, și nu prin mijlocirea preoților și a fastului ceremonial al Bisericii, lucrarea susținea și ideea radicală că regii ar trebui să exercite autoritatea supremă în statele lor, fără constrângerile impuse de Biserica de la Roma. Atât John Strype, cât și George Wyatt relatează că Anne i-a înmânat un exemplar regelui, după ce marcase anumite pasaje pentru a-i atrage atenția, și „l-a rugat pe Majestatea Sa, cu cea mai mare tandrețe, să citească această carte". Fusese o mișcare extrem de riscantă. La începutul domniei sale, Henric denunțase public învățăturile lui Martin Luther și apărase supremația papei, fapt pentru care primise titlul de *Fidei Defensor* („Apărător al Credinței") din partea lui Leon al X-lea, dar, din cauza campaniei îndelungate și extrem de frustrante pentru obținerea anulării căsătoriei, multe lucruri se schimbaseră de atunci. Lucrarea lui Tyndale a avut un impact profund asupra lui Henric, despre care se spune că, la prima lectură, ar fi exclamat: „Aceasta este

o carte pe care eu și toți regii trebuie s-o citească!”[41] Din acel moment, regele a devenit tot mai obsedat de ideea de a crea o Biserică asupra căreia el să exercite autoritatea, iar nu papa.

Este posibil ca Henric să fi îmbrățișat astfel de convingeri mai mult din rațiuni de oportunism politic, decât dintr-un entuziasm sincer pentru Reformă, dar nu același lucru se putea spune despre femeia pe care era hotărât s-o ia de soție. Din 1522, anul când sosise în Anglia, Anne se împrietenise cu mai mulți reformatori de seamă de la curte, printre care se număra și medicul personal al regelui, William Butts, care i-a făcut cunoștință cu un grup de adepți ai Reformei de la Universitatea din Cambridge. Ulterior, datorită influenței lui Anne, protejații ei reformați au fost numiți în funcții episcopale influente, pe care le-au deținut pe toată durata domniei lui Henric, iar în unele cazuri, și în timpul succesorului acestuia. Se spunea că oameni precum Hugh Latimer, Nicholas Shaxton, Thomas Goodrich, Edward Fox, William Barlow și chiar Thomas Cranmer, care a fost numit arhiepiscop de Canterbury în 1533, ajunseseră în funcțiile respective datorită lui Anne. Thomas Cranmer avea să remarce mai târziu: „Nu puțin am iubit-o pentru dragostea pe care am considerat că o poartă față de Dumnezeu și de Evanghelie.”[42] În plus, Anne l-a ales pe reformatul declarat Thomas Burgh, de la Gainsborough Old Hall din Lincolnshire, ca șambelan personal.

Printre ceilalți reformatori care au beneficiat de influența ei s-a numărat și Edward Crome, savantul de la Cambridge. În 1530, Crome fusese interogat în prezența regelui în legătură cu predicile sale radicale și obligat să se dezică public de credințele lui. Cu toate acestea, savantul n-a renunțat la convingeri și a mai avut câteva conflicte cu legea în anii care au urmat. Faptul că Anne nu s-a ferit să se asocieze cu un personaj atât de

controversat, ci l-a numit paroh al bisericii St Mary Aldermary din Londra (funcție pe care Crome a deținut-o până la moartea sa, în 1562, moment în care fiica lui Anne, Elisabeta, se afla deja pe tron), dovedește puterea principiilor reformate ale lui Anne.

Sprijinul acordat de Anne reformatorilor s-a extins dincolo de granițele Angliei, deoarece avea legături cu reformatori francezi precum Clément Marot, pe care i-l prezentase Margareta de Navarra. Preotul evanghelic William Latymer menționează o doamnă franceză, pe nume doamna Marye, care „a fugit din Franța în Anglia din motive religioase" și a fost tratată atât de bine de către Anne, încât a spus că preferă exilul decât să fie acasă, împreună cu prietenii ei. Anne a obținut acordul regelui pentru a-l aduce pe un alt adept al Reformei, John Sturmius, de la Paris în Anglia, dar până când să ajungă scrisorile lui Henric, Sturmius fugise deja în Germania. Anne a avut mai mult succes când i-a oferit adăpost adeptului francez al Reformei Nicolas Bourbon, „un tânăr învățat și foarte zelos în studiul Scripturilor". La sosirea lui în Anglia, Anne l-a găzduit pe cheltuiala ei în casa medicului regelui, William Butts, și l-a numit profesor al nepotului ei, Henry Carey, precum și al fiului favoritului regelui, care purta același nume ca el, Henry Norris, și al lui Thomas Howard[43].

Latymer a afirmat că Anne era „o persoană cu o bună cunoaștere a Scripturilor" și „o protectoare a protestanților", amintind că ea le spusese capelanilor: „Eu v-am ales cu grijă ca să fiți făcliile și lumina curții mele", dorind ca ei să-i învețe pe membrii familiei sale „mai presus de toate, să îmbrățișeze doctrina sănătoasă și cunoașterea infailibilă a Evangheliei lui Hristos"[44]. Anne l-a trimis pe Latymer în Flandra să cumpere texte religioase radicale în numele ei, dar, la întoarcere, preotul

a fost reținut de autoritățile engleze și i s-au confiscat cărțile. La începutul secolului al XVII-lea, fiica lui sir William Locke, care furniza catifeaua pentru coperți, își amintea: „L-am auzit pe tatăl meu spunând că, pe când era tânăr negustor și călătorea în străinătate, regina Anne Boleyn, care era mama regretatei noastre regine Elisabeta, îl punea să-i aducă Evangheliile și *Epistolele* scrise pe pergament în franceză, împreună cu Psalmii."[45] Anne era cunoscută și pentru protecția pe care o acorda importatorilor de scrieri englezești ilegale. Odată, un bărbat pe nume George Joye i-a trimis drept mostră o pagină din cartea Genezei tradusă în limba engleză.

Anne a comandat în mod special o serie de texte evanghelice în limba franceză. Fratele ei, George, a realizat pentru ea versiuni hibride ale operelor reformate, cu textul Bibliei în franceză (ceea ce era legal), dar cu comentariile mult mai subversive în engleză. Una dintre acestea era opera lui Jacques Lefèvre d'Etaples, ale cărui lucrări o influențau de mult timp pe Anne. În 1541, un radical religios pe nume Richard Hilles i-a inclus pe Anne și pe fratele ei într-o listă a celor mai influenți susținători ai Reformei. Peste ani, unul dintre asociații lui Anne i-a spus fiicei sale, Elisabeta: „Religia adevărată din Anglia a început și s-a sfârșit odată cu mama voastră."[46]

Credința intimă a lui Anne este dovedită de faptul că i-a protejat și i-a promovat pe radicalii religioși care, altfel, ar fi putut fi condamnați pentru erezie. În 1528, ea a intervenit într-o controversă izbucnită la Cardinal College din Oxford, instituția fondată de Wolsey. Thomas Garret, vicar al bisericii All Hallows Honey Lane din apropiere, fusese arestat pentru că vindea cărți eretice cărturarilor de la colegiu. „Vă implor din toată inima, de dragul meu, să vă amintiți în curând de parohul din Honey Lane!" l-a rugat Anne pe Wolsey. Garret a

fost cruțat și a avut parte de o carieră înfloritoare în următorii câțiva ani[47]. William Betts și Nicholas Udall, care fuseseră și ei implicați în scandal, au continuat să se bucure de patronajul lui Anne. Betts i-a devenit capelan, iar Udall a scris versuri pentru festivitățile prilejuite de încoronarea ei.

În preajma anului 1530, un adept al Reformei pe nume Thomas Alwaye i-a adresat o cerere prin care o ruga să-l ajute să scape de „mizerabila robie" a lui, după ce fusese persecutat de Wolsey și de alți episcopi de rang înalt, deoarece cumpărase câteva exemplare ale Noului Testament în limba engleză, împreună cu alte texte interzise. Din scrisoarea lui reiese clar că nu era în niciun caz primul reformator pentru care intervenise Anne:

> Îmi amintesc câte fapte mărinimoase a săvârșit bunătatea voastră în acești câțiva ani […] dintre care unii oameni, care nu se așteptau la nicio izbăvire, au fost, prin mijlocirea bunăvoinței voastre, nu numai eliberați dintr-o detenție costisitoare și foarte lungă, ci și, prin milostivirea voastră, răsplătiți din plin și despăgubiți la maximum pentru toate lucrurile, astfel încât fiecare om să poată înțelege că mintea voastră milostivă și creștină este gata să ajute pretutindeni, să salveze și să mângâie pe cei care aflați în suferință, tulburați și oropsiți[48].

Aderând la religia reformată, Anne a susținut campania de anulare a căsătoriei lui Henric, dar și-a făcut și câțiva dușmani periculoși la curte. Conservatorii religioși nu se îndoiau că la originea reformelor din ce în ce mai radicale ale regelui se aflau ea și fratele ei, George. Chapuys l-a informat pe stăpânul lui, Carol Quintul, referitor la „concubina" regelui, că ea ar fi spus despre Henric: „El este mai legat de ea decât poate fi un bărbat de o femeie, căci ea l-a scos dintr-o stare de păcat […]

și că, fără ea, el nu ar fi reformat Biserica spre marele său câștig și al întregului popor." Ulterior, Chapuys a afirmat că Anne este „cauza principală a răspândirii luteranismului în această țară"[49]. O schiță anonimă, care a fost trimisă în apartamentele lui Anne, dezvăluie cât de profund era detestată. Alături de o figură masculină marcată cu litera „H" se aflau două femei marcate cu literele „K" și „A" – cea din urmă neavând cap. Anne i-a arătat-o uneia dintre doamnele sale, care a remarcat îngrozită că, dacă ar crede că s-ar putea îndeplini, nu s-ar căsători cu regele „nici dacă ar fi împărat". Anne a răspuns însă calmă: „Cu speranța că regatul va fi fericit datorită urmașilor mei, sunt hotărâtă să îl am, indiferent ce s-ar întâmpla cu mine."[50]

În februarie 1531, fratele lui Anne a jucat un rol esențial, convingându-i pe membrii de rang înalt ai Bisericii Anglicane că supremația regelui în fața Romei era justificată prin Biblie. Sinodul, organul de conducere al Bisericii, i-a acordat lui Henric titlul de „protector unic, stăpân suprem și chiar, în măsura în care legea lui Hristos permite, cap suprem al Bisericii Anglicane și al clerului". A fost o victorie semnificativă pentru facțiunea Boleyn – și primul pas către o reformă radicală a vieții religioase din Anglia. În același an, regina Caterina a fost alungată de la curte, iar camerele ei i-au fost date lui Anne. De atunci, ea a fost numită „Prințesa văduvă" pentru a sublinia afirmația lui Henric că mariajul ei cu defunctul său frate Arthur fusese consumat, ceea ce însemna că al lor nu era valabil. Edward Hall notează că, la începutul anului 1532, „doamna Anne Boleyn se bucura de o favoare atât de mare din partea regelui, încât oamenii de rând, care nu cunoșteau adevăratele intenții ale regelui, spuneau și credeau că absența reginei se datora exclusiv ei [lui Anne]". Cronicarul, care se străduia mereu să-l prezinte pe Henric într-o lumină cât mai favorabilă,

susținea că singurul motiv pentru care o alungase pe Caterina de Aragon de la curte era faptul că fusese mustrat de membrii Bisericii „pentru că se însoțea cu soția fratelui său”[51]. Afirmația trebuie să fi sunat destul de fals, chiar și în urechile lui Hall.

La 1 septembrie 1532, Henric i-a conferit personal lui Anne titlul de marchiză de Pembroke, părând să fie cel mai clar semnal de până atunci că intenționa s-o facă regină, întrucât singurele alte marchize din acea vreme erau membre ale familiei regale. O relatare contemporană ne informează că Anne purta „părul desfăcut, căzându-i pe umeri”, un simbol al virginității[52]. Înconjurată de o suită numeroasă de „doamne de rang înalt”, Anne era îmbrăcată în catifea purpurie și hermină, purta o coroană de aur și era „acoperită în întregime cu cele mai scumpe bijuterii”, după cum precizează trimisul venețian[53].

Emis la începutul anului următor, brevetul de înnobilare – care îi confirma ridicarea la rangul de nobilă – includea prima mențiune cunoscută a șoimului ca emblemă oficială a lui Anne[54]. Totuși, acesta lăsa să se întrevadă și o notă de incertitudine cu privire la intențiile regelui, deoarece textul stipula că titlul urma să fie moștenit de fiul ei, chiar și în cazul în care s-ar fi născut în afara unei căsătorii legale[55].

La o lună după ce fusese înnobilată, Anne l-a însoțit pe rege la Calais, unde Henric spera să obțină sprijinul rivalului său, Francisc I, pentru căsătoria pe care o avea în vedere. Revenind pe un teritoriu atât de cunoscut, Anne s-a bucurat din plin de ocazie. Spera să le vadă acolo pe sora lui Francisc și pe fosta ei prietenă, dar Margareta de Navarra n-a participat la întrevedere. Fără să se lase descurajată, Anne a profitat la maximum de vizită și a fost tratată cu mare curtoazie de către Francisc, lucru pe care ea și Henric l-au interpretat rapid drept o aprobare a uniunii lor. Încurajată de acest lucru

și acum sigură de realizarea căsătoriei, Anne a consimțit, în cele din urmă, să se culce cu Henric.

După cum afirmă Hall, la scurt timp după debarcarea la Dover, în noiembrie 1532, cei doi au participat la o ceremonie secretă de logodnă. Când s-au întors la curte, Chapuys, cu ochiul lui ager, a observat că „regele nu se poate despărți de ea nici măcar o oră”[56]. În decembrie, Anne era însărcinată. Henric era la curent cu starea ei, așa cum ne sugerează faptul că i-a oferit un cadou considerabil, constând într-un serviciu de masă aurit, iar în a doua săptămână a lunii decembrie, a mers împreună cu ea să inspecteze lucrările de construcție de la Turn. Apoi, la 24 ianuarie, s-a aflat că Thomas Cranmer, capelanul lui Anne, urma să devină următorul arhiepiscop de Canterbury. Lancelot de Carles a remarcat că sarcina lui Anne:

> […] i-a umplut inima de o mare bucurie,
> Căci ea credea că aceasta e o garanție
> A iubirii și a speranței sigure și neclintite,
> Că viitorul va continua tot în acest fel[57].

Acum, dacă voia să aibă un copil născut legitim, regele trebuia să acționeze rapid. Deși conflictul lui cu Biserica era în desfășurare și încă nu obținuse anularea căsătoriei cu Caterina, s-a căsătorit cu Anne la 25 ianuarie 1533, în capela sa particulară de la Westminster.

O mamă executată. O fiică legendară. O legătură mai presus de moarte

Viitoarea regină Elisabeta I încă nu împlinise trei ani la 19 mai 1536, atunci când mama ei, Anne Boleyn, a fost executată din ordinul regelui Henric al VIII-lea. Elisabeta fusese crescută departe de curte și își văzuse rareori mama, iar după moartea lui Anne, Henric a încercat prin toate mijloacele să șteargă orice urmă a prezenței și memoriei ei.

Puțini ar fi putut anticipa atunci că mama și fiica aveau să lase în urmă moșteniri durabile, profund interconectate. Anne Boleyn a jucat un rol esențial în transformarea religioasă a Angliei, iar anii în care a exercitat puterea într-o curte dominată de bărbați aveau să ofere, în mod neașteptat, un model pentru domnia strălucită și revoluționară de 45 de ani a fiicei sale.

Prin abordarea sa originală, Tracy Borman oferă în *Anne Boleyn și Elisabeta I* o nouă perspectivă asupra a două dintre cele mai fascinante femei din istorie. Dincolo de imaginile lor publice, strălucitoare și puternice, renumita autoare dezvăluie dorințele, speranțele și temerile care le-au definit viețile, explorând felul în care amintirea mamei a modelat destinul ultimei regine din dinastia Tudor.

„O lucrare admirabil concepută și plină de profunzime,
o lectură obligatorie pentru pasionații de istoria dinastiei Tudor."
Publishers Weekly

CATEGORIA A
ISTORIE ȘI STUDII CULTURALE
EVALUARE CNCS
2026–2030

Carte recomandată de
Historia

Partener media:
Radio România Cultural

ISBN: 978-630-361-443-4
9 786303 614434
www.edituracorint.ro